

23.9.2024.

Samo uragani uzrokuju veće ekonomske gubitke u svijetu od poplava

Sve intenzivnije poplave jasan su podsjetnik na rastuću prijetnju klimatski uzrokovanih ekstremnih vremenskih događaja. Godinama su znanstvenici upozoravali na globalno zatopljenje uzrokovano klimatskim promjenama, no većina je sam odmahivala rukom na to. A sada smo bolno svjesni da globalno zatopljenje znači više isparavanja i više vlage u atmosferi, što znači da se oborine mogu pojačati. Intenzivne padaline i promjene krajolika uzrokuju katastrofalne poplave. Nedavna istraživanja pokazuju da se u budućnosti očekuje da će topli, vlažni uvjeti biti češći. Toplinski valovi koji se javljaju prije obilne kiše isušit će tlo, čineći ga manje sposobnim za upijanje vode kad pada kiša, povećavajući vjerojatnost poplava.

Ceste, nogostupi, zgrade, poljoprivredna praksa eliminirali su mnoge prirodne karakteristike koje bi inače usporile put kišnice preko zemlje i apsorbirale je duboko pod zemlju. Sustavi oborinskih voda previše su zastarjeli i premali da bi podnijeli 'novu normalu' kiša. Osim toga, ljudi nastavljaju graditi kuće u područjima gdje su poplave neizbježne. Točne i ažurne informacije o riziku od poplava treba učiniti široko dostupnima kako bi se ljudima pomoglo da izbjegnu područja sklona poplavama.

Potpuni kaos

Oluja Boris donijela je pet puta veću količinu padalina od rujanskog prosjeka, a kontinuirane kiše u većem dijelu Češke, Austrije, jugozapadne Poljske i istočne Slovačke sredinom rujna, ostavljajući ogromna područja u potpunom kaosu. Vlade diljem regije poduzimaju očajničke mjere za obranu i čišćenje. Predsjednica Europske unije Ursula von der Leyen obećala je milijarde eura pomoći srednjoeuropskim zemljama koje su pretrpjele ogromnu štetu na infrastrukturi i stambenim objektima tijekom velikih poplava koje su dosad odnijele 24 života u regiji. Najviše pogođene zemlje su Poljska, Austrija, Češka i Slovačka.

Sredstva za popravak infrastrukture iz fonda solidarnosti EU-a, najavila je Ursula von der Leyen, kao i 10 milijardi eura iz kohezijskog fonda, bit će odmah dostupna za najhitnije popravke. Nesumnjivo, ekstremni vremenski događaji postaju sve češći i ozbiljniji. Kako se njihov intenzitet pojačava, tako raste i cijena štete koju nanose. Preciznije, od 1970-ih, štete kao posljedica vremenskih nepogoda povećale su se sedam puta.

Nije teško zaključiti da je potrebno više planiranja i financiranja za oporavak zajednice kada dođe do katastrofe. Dugoročno gledano, samo uragani uzrokuju veće ekonomske gubitke u svijetu od poplava. Češće obilne kiše znače da iznenadne poplave u mjestima i gradovima daleko od velikih rijeka sve više postaju problem. Svijest o riziku na mnogim je mjestima i dalje preniska. A kako ljudi podcjenjuju financijske rizike, često nemaju ni odgovarajuće osiguranje. Vlasnici kuća i tvrtki tada moraju sami snositi troškove gubitka imovine i gubitaka zbog prekida poslovanja – ili se nadati da će programi državne pomoći pružiti pomoć u slučaju katastrofe. U većini slučajeva samo je mali postotak potencijalnih šteta od poplava gubitaka osiguran – i to ne samo u siromašnijim zemljama, već i u onim razvijenim. Istraživanje Swiss Rea pokazuje da prirodne katastrofe mogu uzrokovati ekonomske gubitke koji su puno veći od osiguranih gubitaka. Jaz u zaštiti koji se odnosi na razliku između osiguranih i neosiguranih gubitaka, utječe na otpornost društava te smanjuje financijsku sposobnost gospodarstava da se oporave od katastrofa jer nedostatak osiguranja otežava oporavak tvrtkama i

ljudima. Godine 2023., prema izvješću Sigma, samo je 38 posto, ili 108 milijardi USD, globalnih ekonomskih gubitaka od 280 milijardi USD bilo osigurano.

Godišnji ekonomski gubici zbog poplava porasli su na globalnoj razini u posljednjih nekoliko desetljeća. U 1980-ima poplave su diljem svijeta prouzročile štetu u vrijednosti od 7 milijardi dolara, a ta je vrijednost porasla na 24 milijarde dolara u razdoblju 2001. do 2011. Samo u 2021. poplave su nanijele više od 80 milijardi dolara ekonomske štete diljem svijeta.

Ne želimo osiguranja, a uskoro ih možda nećemo moći ni dobiti

No, dok s jedne strane oklijevamo uplatiti osiguranje, s druge stiže i crnji scenarij. Mogućnost osiguranja i cijene rizika povezanih s klimom postaju sve kritičniji problemi za osiguravatelje i kreatore politika, a ako se ne poduzmu protumjere, očekuje se da će se jaz u zaštiti dodatno povećati.

Očekivani rast izloženosti fizičkim rizicima i potraživanja osiguranja zbog klimatskih promjena s vremenom će povećati razine premija, potencijalno narušavajući srednjoročnu i dugoročnu pristupačnost i dostupnost proizvoda osiguranja s pokrićem od opasnosti povezanih s klimom. Štoviše, povećana učestalost i ozbiljnost prirodnih katastrofa povezanih s klimatskim promjenama može osigurateljima otežati točno predviđanje vjerojatnosti budućih gubitaka i odgovarajuće cijene proizvoda osiguranja. Klimatske promjene dramatično mijenjaju okruženje rizika, a predviđa se da će se broj teških i čestih katastrofa globalno udvostručiti do 2040. godine, što će uzrokovati i rast cijena osiguranja.

Idemo vidjeti kako osiguratelji reagiraju na ovakve štete. Smrtonosne poplave koje su dovele do razaranja diljem središnje i istočne Europe proizvest će neke od najvećih regionalnih gubitaka za osiguravatelje, uključujući Powszechny Zakład Ubezpieczeń, Vienna Insurance Group i Uniqa Insurance Group. Ostali osiguravatelji koji će bilježiti prilične štete su Generali i Allianz. Uniqa i VIG najviše su izloženi s obzirom na svoje vodeće pozicije u Austriji, dok PZU ima dominantan udio u Poljskoj. Treba i spomenuti da je osiguranje od poplava u stambenim objektima češće u Austriji i Češkoj nego u Poljskoj.

Osigurani gubici od poplava u srednjoj Europi vjerojatno će iznositi od dvije do tri milijarde eura, procjenjuje globalni broker za reosiguranje Gallagher Re. To bi se moglo mjeriti s troškovima katastrofalnih poplava 1997., 2002. i 2013., pokazuju podaci Bloomberg Intelligencea. Austrijski osiguravatelji predviđaju odštetne zahtjeve koji dosežu rekordnih 600 do 700 milijuna eura, a štete bi mogle doseći čak milijardu eura, objavilo je Austrijsko udruženje osiguratelja. Wiener Staetische, jedinica VIG-a i drugi najveći austrijski osiguravatelj po ukupnim premijama, očekuje čak 100 milijuna eura odšteta povezanih s nedavnim poplavama i olujama. To je najveći u povijesti tvrtke od prirodne katastrofe.

Industrija osiguranja se suočava sa sve većom razinom zahtjeva za katastrofe zbog sekundarnih opasnosti, od kojih se velik dio može povezati s klimatskim promjenama. S obzirom na to da su ozbiljne vremenske prilike prouzročile neke od najvećih gubitaka za osiguravatelje u posljednjih nekoliko godina, to je potaknulo apele iz industrije da se učini više u rješavanju klimatskih promjena. Tako je glavni izvršni direktor Uniqa Insurance Group AG Andreas Brandstetter u razgovoru za Reuters je izjavio da će ovaj drugi najveći austrijski osiguratelj možda morati prestati osiguravati određene regije, s obzirom na to da se suočavaju s rastućim isplatama zbog ekstremnih vremenskih uvjeta. „Moramo dobro razmisliti koje proizvode nudimo gdje i po kojoj cijeni“, rekao je Brandstetter, međutim nije detaljnije elaborirao ovu izjavu, osim što je napomenuo da će ekstremni vremenski uvjeti sve više utjecati na rezultate Uniqa osiguranja u nadolazećim godinama.

U konačnici, samo u Austriji takvi događaji sada uzrokuju štetu od milijardu eura godišnje, u odnosu na 400 milijuna prije dvadeset godina. Konkretno, Uniqa je prošle godine isplatila više od 180 milijuna eura zbog ekstremnih vremenskih nepogoda, što je treća najveća cifra u njezinoj povijesti. U dijelovima svijeta gdje su ekstremne vremenske prilike sve razornije, cijene imovinskih osiguranja su porasle za čak 57 posto od 2015., a pokrića su sve teže dostupna. Neka osiguravajuća društva u rizičnim područjima već ograničuju iznos ili vrstu štete koju mogu pokriti, a neki u potpunosti napuštaju određena tržišta. Logično, zbog povećanih rizika i šteta, i osigurateljima takva osiguranja postaju neisplativa pa tako već sada dijelovi Ujedinjenog Kraljevstva, Sjedinjenih Država i Australije postaju sve više "neosigurljivi" zbog povećanog rizika od šteta.

Dražen Najman

*(Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije u okviru Programa poticanja novinarske izvrsnosti)
(Dozvoljeno prenošenje sadržaja uz objavu izvora i autora)*